

NÄCKEN.

Följande frågor avse sådana övernaturliga väsen, som troddes i mans- eller djurgestalt uppehålla sig i sjöar, forsar, i havet o.s.v. Det gäller för upptecknaren att efterforska de traditioner, som av gammalt funnits i orten rörande dessa väsen. Återgiv utförligt de sägner, som äro kända i orten!

1. Hur benämndes detta väsen i Eder ort? Var höll det till? Fanns det olika slags vattenväsen på olika platser? - Hur såg det ut? Som människa; som häst eller annat djur?

2. Trodde man, att detta väsen kunde orsaka sjukdom hos de badande? Kunde man skydda sig däremot, medan man badade? Vad kallades dylik sjukdom?

3. Har man hört talas om att vattenväsendet försökt inleda kärleksförbindelse med någon människa?

4. Berättar man, att det i någon gestalt tagit tjänst hos människor eller tvingats utföra arbete åt dem? - Har det uppträtt såsom häst och lockat barn att sätta sig upp på dess rygg? Återgiv sägnerna härom! - Har det visat sig som kalv och skämtat med pigan? - Har det betat tillsammans med människornas kreatur? Har viss boskap ansetts härstamma från detta väsen?

5. Fanns det vattenväsen som kunde spela? Vilket instrument? Finns det någon berättelse om att detta eller något annat väsen spelat, så att folk måst dansa sig till döds?

6. Har man trott, att vissa personer lärt sig spela - eller endast stämma - av ifrågavarande väsen? Uppges det, att någon sådan spelman spelat, så att t.o.m. bord och stolar dansat, att han icke kunnat sluta spela förrän strängarna på fiolen skurits av e.d.? Berättas det, att en dylik spelmans fiol kunnat spela av sig själv? - Har man hört talas om melodier, som spelmannen fick spela endast tre gånger i livet eller som icke fingo spelas längre än till en viss repris e.d.? Vad kallades ett dylikt musikstycke (näckpolska, skams polka, älvadansen)?

7. Skulle man lämna något i gengäld för att man fick lära sig spela (ett djur av visst slag, fårbog, hästkött, blod eller annat)? Måste man besvara någon fråga? - Skulle man spänna bälte med vattenväsendet? Hur gick det till?

8. Har man hört detta väsen sjunga, i så fall vad? Psalm eller liknande?

9. Känner man till att vattenväsendet hotades med att aldrig kunna bli saligt men att så ett under inträffade, som gav nytt hopp om salighet?

10. Är ordet näck i Edert mål liktydigt med den onde? Förekom

mer ordet i svordomsartade uttryck, såsom "Å näcken heller", "full i näck (= full i fan) eller andra liknande, t.ex. "Ocken näck!" (= en sådan elak person!)?- Brukade man skrämman barnen med något väsen i sjön, brunnen e.d.? Med något annat liknande väsen? - Kan ordet näckbrokig beteckna färg, t.ex. på kor?

Uppgiv vilken ort (socken och by) som avsetts vid frågornas besvarande. Uppgiv ålder och födelseort (socken och by) för de personer, som lämnat uppgifterna!